

SVETKO LAPAJNE (1911-2007)

Nekdanji študentje, ki smo profesorja Lapajneteta zadnja leta kdaj pa kdaj srečevali na kolesu, smo mu z neprikritim občudovanjem izrekli : Profesor, dobro se držite, še vedno ste v formi! A dogodilo se je tudi njemu, kar nam je vsem usojeno – zdaj ga ni več. Odšel je, a nam je za spomin zapustil obsežen inženirski opus. Življenje Svetka Lapajneteta je izgorevalo v nenehnem inženirskem in pedagoškem delu.

Rodil se je 31. oktobra 1911 na Dunaju. Na gradbenem oddelku ljubljanske tehniške fakultete je diplomiral 1935 leta. Po diplomi se je takoj posvetil splošni gradbeni inženirski praksi. Mladega gradbenega inženirja je vzel v pripravništvo materin bratranec Stanko Bloudek, ki ga je navdušil za konstrukterstvo in mu posredoval načelo, da so dobre konstrukcije preproste in varne. Kot gradbeni inženir je potem delal po različnih gradbiščih v Sloveniji in Jugoslaviji. Leta 1939 je odprl tudi lasten inženirski biro za statiko gradbenih konstrukcij. S svojim strokovnim delom si je pridobil bogate praktične izkušnje, katere je potem z uspehom prenašal na študente arhitekture.

S pedagoškim delom je pričel na ljubljanski tehniški fakulteti že leta 1940 kot honorarni predavatelj za predmet Elementi gradbenih konstrukcij. Leta 1947 je bil imenovan za predavatelja statično-konstruktivnih predmetov na Oddelku za arhitekturo, FAGG Univerze v Ljubljani. Predaval je predmeta "Gradbena mehanika" in "Zasnova konstrukcij".

Poleg pedagoškega dela na oddelku za arhitekturo je aktivno strokovno delal pri povojni gradbeni obnovi Slovenije ter prispeval k napredku gradbene stroke pri nas. Izsledke svojega študija in rezultate svojih strokovnih izkušenj je objavljaval s članki v strokovnih revijah.

Leta 1949 je z izdajo knjige "Crossova metoda" pri nas uvedel nov način statičnega preračunavanja skeletnih konstrukcij. Za to knjigo je leta 1950 prejel tudi Prešernovo nagrado. Mnogo projektantov statikov je v Sloveniji in Jugoslaviji uporabljalo njegove priročne tabele in diagrame za dimenzioniranje konstrukcij. Njegovi računski postopki sukcesivnega približevanja so prišli v splošno rabo pri računanju sodelovanja togih jeder s skeletno konstrukcijo pri konstruiranju visokih skeletnih objektov.

S preišljenimi predlogi je vpeljal pri projektiranju in gradnji armiranobetonskih mostov originalne rešitve, ki so bile gospodarnejše in tehnično popolnejše od prejšnjih. Najbolj značilna primera sta bila uvedba gladkih mostnih prerezov brez prečnih nosilcev ter uvedba gobastih in brezrebrnih mostnih plošč.

Njegove študije o prostorskem sodelovanju konstrukcij, zvojni odpornosti mostnih plošč, obnašanja žaluzijskih konstrukcij in uklona mostnih stebrov so prinašala nova spoznanaja o dimenzioniranju gradbenih konstrukcij. Poznane so njegove originalne rešitve problemov nadpritisikov v silosih pri iztekanju vsebine in reakcijskih pritiskov na temeljne podplate.

Ime profesorja Lapajneteta je bilo v šestdesetih letih sinonim za praktično in nekomplcirano dimenzioniranje armiranobetonskih konstrukcij. Iz tega časa so znane njegove tabele za dimenzioniranje armiranobetonskih rezervoarjev, izračuni nosilcev na elastični podlagi ter izjemen občutek za približno dimenzioniranje armiranobetonskih prerezov.

Njegova študija o varnosti konstrukcij je bila uporabljena kot osnova predpisov za dimenzioniranje gradbenih konstrukcij. Pomemben je bil tudi njegov prispevek pri izdelavi slovenskih predpisov za gradnjo na seizmičnih področjih. Ti predpisi so izšli v Sloveniji še pred skopskim potresom ter so bili kasneje osnova jugoslovanskim protipotresnim predpisom.

Profesor Lapajne se je na ta račun rad potožil, da so dobre slovenske predpise v Beogradu samo pokvarili. Z izumom posebnega opečnega zidaka – potresnika je profesor Lapajne udejanil tudi svoja teoretična razmišljanja v konkretni gradbeni, protipotresni sistem.

Na Fakulteti za arhitekturo je sodeloval predvsem s profesorjem Borisom Kobetom. Skupaj sta ustvarila portalni cestni vhod pri Levstikovem trgu v Ljubljani in monumentalni spomenik žrtvam v Gradcu v Avstriji.

Profesor Lapajne je vselej dosledno zastopal in s svojim delom potrjeval znano načelo, da je dobro pedagoško delo mogoče le ob hkratnem kakovostnem znanstvenem in pestrem strokovnem delu.

Kvaliteta in privlačnost njegovih predavanj sta temeljili prav na bogatih strokovnih izkušnjah gradnje industrijskih objektov v Šabcu, Rušah, Zagorju, Kresnicah, poslovnih objektov Gradisa, Impexa, neštevilnih mostov in raznih objektov v Švici.

Pri svojem strokovnem delu si je inženir Svetko Lapajne pridobil izostren čut ne samo za statiko konstrukcije temveč tudi za ekonomičnost in preprostost izvedbe in montaže. Ta čut odgovornosti projektanta za racionalno porabo materiala in ekonomičnost gradnje je ohranil ves čas svojega inženirskega dela.

Študentom arhitekture je želel predvsem privzgojiti inženirski občutek za varno in smotno konstrukcijsko rešitev. Nepozabne so nam, njegovim študentom ostale tudi njegove ekskurzije po raznih slovenskih gradbiščih in tovarnah gradbenega materiala.

Do raznih pedagoških, strokovnih pa tudi družbenih problemov je imel profesor Lapajne vedno svoja lastna nekonvencionalna stališča. Ta njegova brezkompromisnost in premočrtnost mu je tako v stroki kot na naši fakulteti povzročila tudi marsikatero težavo in nevšečnosti. Znana sta njegova aksioma "da nikoli ne more profesor tako malo zahtevati od študenta, da ta nebi še manj znal" in pa "da država nikoli ne more tako malo plačati svojih učiteljev, da ti ne bi še manj naučili".

Svoje ustvarjalne moči je Svetko Lapajne nabiral s kolesarjenjem in pohodništvom v naših in tujih gorah. Med gorniki je bil znan kot planinec in vneti turni smučar. Še kot osemdesetletnik se je podajal na zavarovane planinsko plezalne ture.

Ko se s hvaležnostjo in občudovanjem spominjamo njegove človeške in ustvarjalne veličine, nas ob slovesu tolaži misel, da kot inženir in pedagog ne bo živel naprej samo v svojih delih, marveč tudi v delih učencev, ki jim je pomagal širiti statično obzorje in dozorevati v zrele arhitekturne osebnosti.

Jože Kušar

Pečarjev portret prof. Lapajmeta v najboljših letih

